

O‘ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI VA YANGI IMKONIYATLAR

Esanboyev Furqat Jalol o‘g‘li

*Shayxontohur tuman hokimining o‘rinbosari –
investitsiyalar, sanoat va savdo bo‘limi
boshlig‘i*

Annotatsiya. Mazkur ilmiy tezisda O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish siyosati, uning iqtisodiy o‘shishga ta’siri hamda investitsion muhitni yaxshilash bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinadi. Shuningdek, xorijiy investitsiyalarning sanoat, infratuzilma, xizmat ko‘rsatish va innovatsion rivojlanishdagi o‘rni yoritilib, mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishdagi istiqbollari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiya, iqtisodiy o‘shish, investitsion muhit, YAIM, sanoatlashtirish, iqtisodiy islohotlar, kapital oqimi, innovatsion rivojlanish.

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida globallashtirish jarayonlarining jadallashuvi davlatlar o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarning yanada mustahkamlanishiga olib kelmoqda. Xususan, xorijiy investitsiyalar mamlakat iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiyotga jalb etilgan investitsiyalar ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish, eksport salohiyatini oshirish hamda aholi bandligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston Respublikasida ham mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri etib belgilangan. Ayniqsa, so‘nggi yillarda mamlakatda investitsion muhitni yaxshilash, investorlar huquqlarini himoya qilish va biznes yuritish uchun qulay sharoit yaratishga qaratilgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa O‘zbekistonning xalqaro investitsion jozibadorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Mamlakatda qabul qilingan “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun xorijiy investorlar uchun huquqiy kafolatlarni mustahkamladi hamda investitsion faoliyatni amalga oshirish mexanizmlarini soddalashtirdi [1]. Shu bilan birga, erkin iqtisodiy zonalarning tashkil etilishi, soliq va bojxona imtiyozlarining joriy qilinishi ham xorijiy kapital oqimini rag‘batlantiruvchi muhim omillar bo‘lib xizmat qilmoqda.

Bugungi kunda O‘zbekiston Markaziy Osiyodagi investitsiyalar uchun istiqbolli davlatlardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Xususan, energetika, neft-gaz, kimyo sanoati, qishloq xo‘jaligi, axborot texnologiyalari va turizm kabi tarmoqlarda yirik

investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining modernizatsiya qilinishi va xalqaro bozorga integratsiyalashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shuningdek, xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotga nafaqat moliyaviy resurslar olib kiradi, balki ilg'or boshqaruv tajribasi, innovatsion texnologiyalar va zamonaviy ishlab chiqarish usullarining kirib kelishini ham ta'minlaydi. Natijada milliy korxonalar raqobatbardoshligi ortadi, mahsulot sifati yaxshilanadi va eksport hajmi kengayadi.

So'nggi statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda o'zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar hajmi yil sayin ortib bormoqda. 2025-yilda mamlakat iqtisodiyotiga jalb qilingan investitsiyalar hajmi 43 milliard AQSh dollaridan oshgan [2]. Bu ko'rsatkich iqtisodiyotning turli tarmoqlarida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish hamda infratuzilmani rivojlantirish imkonini bermoqda.

Mazkur tezisning asosiy maqsadi O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qilish, investitsion siyosatning samaradorligini baholash hamda kelgusidagi istiqbolli yo'nalishlarni aniqlashdan iborat.

Xorijiy investitsiyalar iqtisodiy o'sishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ular mamlakat iqtisodiyotiga qo'shimcha kapital olib kirish orqali ishlab chiqarish hajmini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va innovatsion rivojlanishni jadallashtiradi. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar uchun xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning muhim vositasidir.

O'zbekiston iqtisodiyotida ham xorijiy investitsiyalar muhim o'rin tutadi. So'nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar natijasida investitsion muhit sezilarli darajada yaxshilandi. Xususan, valyuta bozorining erkinlashtirilishi, xususiy mulk daxlsizligining mustahkamlanishi va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash choralarining kuchaytirilishi investorlar uchun qulay sharoit yaratdi.

Xorijiy investitsiyalar asosan sanoat, energetika, transport, qurilish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohalariga yo'naltirilmoqda. Ayniqsa, "yashil energetika" sohasida amalga oshirilayotgan loyihalar mamlakat energetika tizimini modernizatsiya qilishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Saudiya Arabistonining "ACWA Power" kompaniyasi va BAAning "Masdar" kompaniyasi tomonidan amalga oshirilayotgan energetika loyihalari buning yorqin misolidir [3].

Shuningdek, xorijiy investitsiyalar yordamida ko'plab zamonaviy sanoat korxonalari tashkil etildi. Natijada import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarish hajmi ortib, eksport salohiyati kengaydi. Bu esa mamlakatning tashqi iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda investitsion muhitni yaxshilash maqsadida bir qator iqtisodiy va huquqiy islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, investorlar uchun soliq stavkalari pasaytirildi, litsenziyalash tizimi soddalashtirildi hamda davlat xizmatlari raqamlashtirildi. Bu esa byurokratik to'siqlarni kamaytirib, biznes yuritish jarayonlarini yengillashtirdi.

Mamlakatda erkin iqtisodiy zonalar faoliyati kengaytirilib, ularda faoliyat yurituvchi korxonalariga bojxona va soliq imtiyozlari taqdim etildi. "Navoiy", "Jizzax", "Angren" va boshqa erkin iqtisodiy zonalarda ko'plab xorijiy kompaniyalar faoliyat

boshladi. Mazkur hududlarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi ortib, minglab yangi ish o‘rinlari yaratildi.

Bundan tashqari, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikning kengayishi ham investitsion faollikni oshirishga xizmat qilmoqda. Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar infratuzilmani rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy investitsiyalarning iqtisodiyotga kirib kelishi bir qator ijobiy natijalarni yuzaga keltiradi. Birinchidan, yangi texnologiyalar va innovatsiyalar joriy qilinadi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, mahsulot sifatining yaxshilanishiga olib keladi.

Ikkinchidan, xorijiy investitsiyalar aholi bandligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Yangi korxonalarining tashkil etilishi minglab ish o‘rinlarini yaratmoqda. Natijada aholi daromadlari oshib, turmush darajasi yaxshilanmoqda.

Uchinchidan, investitsiyalar eksport hajmining ortishiga xizmat qiladi. Zamonaviy ishlab chiqarish korxonalari tomonidan xalqaro standartlarga mos mahsulotlar ishlab chiqarilishi tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirmoqda.

Shuningdek, xorijiy investitsiyalar davlat byudjeti daromadlarining oshishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Soliq tushumlarining ko‘payishi ijtimoiy sohalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shunga qaramasdan, investitsiyalarni jalb qilish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, malakali kadrlar yetishmasligi hamda ayrim byurokratik to‘siqlar investorlar faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Kelgusida ushbu muammolarni bartaraf etish uchun investitsion muhitni yanada takomillashtirish, sud-huquq tizimi samaradorligini oshirish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, “yashil iqtisodiyot”, IT texnologiyalari va innovatsion startap loyihalarga investitsiyalarni ko‘paytirish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab beradi.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy investitsiyalar O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Investitsiyalar orqali yangi texnologiyalar kirib kelmoqda, ishlab chiqarish hajmi ortmoqda va yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar esa investitsion jozibadorlikni yanada oshirmoqda.

Kelgusida investitsion muhitni yanada yaxshilash, xorijiy investorlar uchun qulay sharoit yaratish va innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash orqali O‘zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ–598-son, 25 Dec. 2019, Toshkent.
2. [Invest Uzbekistan](#). “Investitsiya faoliyatiga oid rasmiy ma’lumotlar va hisobotlar.” Accessed 13 May 2026.
3. [ACWA Power](#). “Uzbekistan Energy Projects.” Accessed 13 May 2026.
4. [Masdar](#). “Investment Projects in Uzbekistan.” Accessed 13 May 2026.

5. [Statistika agentligi](#). “O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalar statistikasi.” Accessed 13 May 2026.
6. Lee, H. S., S. Chernikov, and S. Nagy. “Motivations and Locational Factors of FDI in CIS Countries.” *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 15, no. 12, 2022, pp. 1–18.
7. [The World Bank Uzbekistan](#). “Uzbekistan Country Economic Update.” Accessed 13 May 2026.
8. [Asian Development Bank Uzbekistan](#). “Uzbekistan: Economy and Investment Outlook.” Accessed 13 May 2026.